

Rapport fra ekstern skolevurdering

**Straumen skole, Tysvær kommune
november 2010**

Forord

Rammen for det kommunale systemet for skolevurdering bygger på Opplæringsloven § 13-10, og forskriften til Opplæringsloven § 2-1 og 2-2. Systemet for skolevurdering skal være et redskap som skoleeier og skolen opplever som nyttig i det å utvikle skolen. Skoleeier er oppdragsgiver for vurderingsoppdraget.

Skoleeier har valgt **Tilpasset opplæring** som område for ekstern vurdering i vurderingsperioden 2008-2011. Det valgte området har betydning for elevenes læring og læringsutbytte og omfatter skolen som organisasjon.

Ekstern skolevurdering bygger på

- hovedområdet TPO og Kjennetegn på god praksis
- analyse av dokumentasjon, observasjon og intervju
- rapport og tilbakemelding
- oppfølging

Mål med vurderingsarbeidet er

- å gi et bilde av elevenes læring
- å gi hjelp i vurderings- og utviklingsarbeidet og stimulere til videre utvikling i skolen
- å kunne dokumentere kvalitet i skolen

I. Fakta om skolen

Skole:	Straumen skole
Rektor:	Inger Marie Tørresdal
Skoletype:	Fåddelt barneskole
Antall lærere:	12 pedagoger
Antall elever og klasser:	76 elever, 7 trinn/6 klasser
Dato for vurdering:	Uke 45, 2010

II. Deltakere i vurderingsarbeidet

Skolevurdererne, stilling og kommune:	
Elise Røher	Veileder, pedagogisk senter Haugesund kommune
Anne Sveen Vaaga	Inspektør, Brakahaug skole Haugesund
Kjell Jabjør	Spesialpedagog, Sætre gard Tysvær

Informanter som er brukt i vurderingsarbeidet: Elever, foresatte, lærere, og rektor ved Straumen skole.

III. Grunnlag for vurdering.

Skolevurderingen har følgende hovedområder innenfor Tilpasset opplæring:

- Læring og læringsmiljø
- Planlegging og vurdering for læring
- Skolen som lærende organisasjon

For hvert hovedområde er det utarbeidet kjennetegntegn på god praksis. Kjennetegnene er utformet som påstander og uttrykker aksepterte og forskningsbaserte standarder for god praksis innen Tilpasset opplæring. Kjennetegnene på god praksis er utarbeidet av skolevurdererne.

Skolen hadde ikke forslag til endringer.

Kjennetegn på god praksis innenfor Tilpasset opplæring

Læring og læringsmiljø

- Elevene er engasjerte og deltar i læringsprosessen
- Elevene bruker læringsstrategier for å organisere egen læring
- Elevene samarbeider for å fremme læring og utvikling
- Undervisningen er variert og elevene bruker ulike hjelpemidler og læringsarenaer
- Lærer er faglig trygg og formidler lærerstoffet på en engasjerende måte
- Lærer har høye forventninger til elevene
- Lærer kjenner den enkelte elevs behov og gir utfordringer som elevene kan strekke seg etter
- Det er kultur for å ha faglige ambisjoner i klassen
- Lærer og foresatte samarbeider om å tilrettelegge elevens læring og utvikling
- Lærer er en tydelig leder
- Lærer er en god rollemodell for elevene

Planlegging og vurdering for læring

- Læringsarbeidet er godt planlagt og gjennomført
- Elevene arbeider etter tydelige læringsmål. De vet hva de skal lære og hvorfor
- Det er god sammenheng mellom læringsmål og læringsaktivitet
- Læringsøktene har god oppstart, gjennomføring og oppsummering
- Elevene vet hvilke kriterier som ligger til grunn for vurderingen
- Lærer gir læringsstøttende fremovermeldinger
- Elevene deltar i vurdering av eget arbeid og faglig utvikling
- Lærer støtter og oppmuntrer elevene underveis i læringsløpet

Skolen som lærende organisasjon

- Skolen har en felles forståelse av tilpasset opplæring
- Skolens ledelse har fokus på læring
- Skolen bruker resultater fra kartlegginger og nasjonale prøver for å heve elevenes læringsutbytte
- Lærerne har mulighet til å lære, reflektere, samarbeide og dele gode erfaringer
- Lærer holder seg faglig oppdatert
- Skoleledelsen legger til rette for faglig utvikling
- Skoleledelsen har oversikt over lærernes kompetanse og bruker denne på en bevisst måte
- Lærerne er lojale til skolens vedtatte planer
- Skolen har rutiner for og gjennomfører utviklingssamtale og trekantsamtale

IV. Metode og verktøy

I vurderingsoppdraget er følgende metoder og verktøy benyttet:

- analyse av innsendte dokumenter, samt egenvurderingen og rektors analyse av denne
- teorier, lover og forskrifter
- kjennetegn på god praksis
- intervjuer med alle lærerne, utvalgte elever fra alle trinn, fire foresatte og skoleledelse v/ rektor.
- Observasjon av undervisningen i alle klassene
- Vurdererne har på forhånd utarbeidet ulike intervjuguider til støtte i samtaler med nevnte grupper.
- Dokumentasjon (intervjuer, notater, ukeplaner m.m.) som er brukt i vurderings-arbeidet sees på som interne arbeidsdokumenter og vil bli makulerte.

V. Oppsummering/konklusjon

Straumen skole er en fådelt skole med relativt små elevgrupper på hvert trinn, noe som gir et godt utgangspunkt for tett oppfølging av den enkelte elev. De voksne har blick for den enkelte elev og personalressursen blir godt utnyttet i arbeidet med å gi elevene tilpasset opplæring.

Elevene ved Straumen skole gir uttrykk for at de trives og lærer mye. Miljøet oppleves som trygt og inkluderende.

Skolen er inne i sitt fjerde år med PALS modellen (positiv atferd, støttende læringsmiljøer og samhandling). I møte med foreldre og elever kommer det tydelig frem at modellen er godt innarbeidet og har gitt positiv effekt på læringsmiljøet. Personalet fremstår som samkjørte, trygge og tydelige voksne med like holdninger og forventninger til akseptert elevatferd. Dette viser seg igjen i trivsel hos voksne og barn, lavt konfliktnivå blant elevene og klare regler og rutiner ved regelbrudd.

Foreldre og ansatte ved skolen opplever et velfungerende hjem-skole samarbeid med lav terskel for kontakt begge veier.

Elevene jobber etter klare og konkrete mål, og det er fokus på læring i klassene.

Skolen har mange gode og godt innarbeidede rutiner. Det vil være en utfordring for skolen i tiden fremover å holde trykket oppe i PALS arbeidet. Forskning på systemarbeid viser at effekten av systemer som ikke vedlikeholdes forsvinner etter tre til fem år.

Skolen har utarbeidet halvårsplaner, ukeplaner, arbeidsplaner og lekseplaner. Planer som ukentlig blir sendt hjem til foresatte, har ulik utforming og benevning. Skolen vil være tjent med å bruke like maler, slik at de overfor foresatte vil fremstå som en mer samlet og oversiktlig organisasjon.

Et godt lærerkollegium preges av en samarbeidskultur. På skoler der det ikke er andre lærere å samarbeide med på trinnet, kan det utvikle seg stor grad av privat praksis og det kan oppstå små faste grupperinger. Kollegiet ved Straumen skole viser vilje til samarbeid, men vi vil anbefale å lage bedre systemer og rutiner for overlevering av planer, materiell og kunnskap mellom trinnene.

VI. Funn

Vår videre analyse bygger på funn gjort gjennom observasjoner og intervjuer. Dette er sammenholdt med skolens dokumentasjon og kjennetegn på god praksis.

Læring og læringsmiljø

Klasseledelse
og rollemodell

Lærerne har langt på vei en felles forståelse av hva som ligger i god klasseledelse. De knytter i stor grad denne forståelsen opp mot innholdet i PALS modellen. Vi så gode eksempler på felles og tydelig klasseledelse. De voksne praktiserer like rutiner for oppstilling, inntreden i klasserommet og oppstart av timer. Dette medfører rask og rolig oppstart av undervisningen. I rektors analyse av egenvurdering, trekker hun fram at samtlige lærere opplever at de er tydelige ledere og gode rollemodeller. Dette stemmer med vår vurdering.

I intervju med lærere, foreldre og rektor er det enighet om at det har skjedd en radikal positiv endring gjeldende elevenes atferd og trivsel på skolen etter innføringen av PALS. Elevene opplever konsekvente og forutsigbare voksne, der regler og konsekvenser er kjente for alle.

Elevene på alle trinn fikk hver morgen en oversikt over skoledagens innhold. En slik praksis bidrar til å skape oversikt og trygghet for elevene. Dette er en god forutsetning for læring.

Variasjon
Hjelpemiddel

Variasjon, konkretisering og visualisering er viktig for læringseffekten og en god metodikk for tilpasset opplæring. Vi så variasjon blant annet i form av gruppearbeid, pararbeid og stasjonsarbeid. I intervju sa elevene at samarbeid var viktig og lærerikt. IKT blir brukt både i samlet klasse, individuelt og i grupper. Noen lærere sa i intervju at bruken av IKT var redusert pga frustrasjon over nett som lå nede og maskiner som ikke fungerte.

Vi så gode eksempler på konkretisering og visualisering gjennom plakater, elevarbeid, regler og instruksjoner. Eldre elevers behov for konkretisering blir ofte undervurdert. Vi registrerte at bruken av læringsstøttende verktøy avtok oppover i klassene. I forhold til å etterstrebe god tilpasset opplæring bør skolen diskutere egen praksis på dette området.

Lærings-
arenaer

Bruk av ulike læringsarenaer er kjennetegn på god praksis. Skolen har utarbeidet gode planer for dette. Det er gjort bevisste valg for å møte ulike elevers behov gjennom differensierte tiltak. Eksempler på dette er bruk av "stillerom", "aktiv gruppe" og "praktisk gruppe". Aktivitetene kan foregå både ute og inne. Vi så gode eksempler på undervisning ute hvor elevgrupper fikk en mer praktisk tilnærming til faget. Vi vurderer dette som gode og bevisste tiltak for å gi elever tilpasset opplæring.

Vi så hovedsakelig engasjerte og deltakende elever. Gruppene er preget av positiv atmosfære, noe de voksne forsterker ved bruk av BRA- kort for ønsket atferd. I intervjuer fortalte derimot elever at de voksne ofte "glemte" å gi BRA- kort i løpet av dagen. "Så får me kanskje hundre på ein gong!", sa en av elevene. I enkelte timer observerte vi manglete bruk av BRA- kort der det burde vært naturlig å bruke disse.

Motivasjon og
engasjement

Engasjerte og faglig trygge lærere kan bidra til økt motivasjon og lærelyst. Dette er skolens lærere bevisste på. I observasjoner så vi engasjerte og godt forberedte lærere med sterkt faglig fokus.

Lærings-
strategier

Skolen har en egen progresjonsplan for opplæring i og bruk av læringsstrategier. Vi så bare eksempler på bruk av tankekart. Vi ble fortalt at andre strategier var

gjennomgått på de øverste trinnene. Elevene sa likevel at de brukte den strategien som læreren bestemte. Valg av strategi ut fra elevens ønske og behov var ikke synlig i praksis. Dette kan skyldes manglende trening i å finne passende strategi til aktuell oppgave. Vi så derfor ikke at valg av læringsstrategier var et naturlig verktøy for elevene på de øverste trinnene.

”Blikk for den enkelte”

Gruppestørrelsen på Straumen skole varierer fra 9 til 17 elever. Dette gir de voksne gode forutsetninger for å se og følge opp hver enkelt elev. Vår oppfatning er at voksenressursen blir utnyttet på en god og effektiv måte.

Differensiering

Differensiering er et viktig begrep innen tilpasset opplæring. For å nå målet om tilpasset opplæring, må dette ligge i bunn. Vi så gode eksempler på differensierte planer innen samme trinn både på innhold, nivå og metode. Elevene får differensiert undervisning gjennom organisering i ulike grupper og kurs. Tilbudet om lesekurs og matematikkurs blir gitt på bakgrunn av resultater på kartleggingsprøver.

Grunnleggende ferdigheter

Vi erfarte at Straumen skole ikke hadde spesielt fokus på grunnleggende ferdigheter i alle fag. Dette betyr ikke at det er fraværende. Økt bevissthet om dette i personalet vil likevel være en støtte i arbeidet med tilpasset opplæring. Vi har ikke registrert at grunnleggende ferdigheter i alle fag er lagt inn i skolens planverk. Også med tanke på elever som lærer best gjennom praktisk tilrettelegging, bør skolen ha et større fokus på dette.

Planlegging og vurdering for læring

Læringsmål

Elevene arbeider etter tydelige læringsmål. Ukas læringsmål står på elevenes arbeidsplaner/ ukeplaner/ lekseplaner. Mål for timene blir også ofte formidlet muntlig. Vi så eksempler på differensierte arbeidsplaner og målprøver. I intervjuer viste elever god kunnskap om faglige og sosiale mål. Skolen har valgt å bruke målprøver i flere fag fra 3.trinn. Dette mener vi er en form for vurdering som gir god informasjon til lærer, elev og foresatte om elevens læring og utvikling. Foreldre fortalte at de var delaktige i arbeidet med å øve på ukas mål i forskjellige fag til målprøver.

Vurderingspraksis

Skolen har foreløpig ikke fokus på grad av måloppnåelse av læringsmålene. De avventer en felles plan for kommunen. Vi vil likevel si at skolen er godt i gang med å tilegne seg kompetanse og praksis innen vurdering.

Læringsmål og læringsaktivitet

Vi så gjennomgående god sammenheng mellom læringsmål og læringsaktivitet.

Innramming av læringsøkter

Gode læringsøkter med innledning og oppsummering så vi flere eksempler på. Vi så også læringsøkter der det ville vært naturlig med oppsummering, uten at dette ble gjennomført. Thomas Nordahl sier at gode undervisningsøkter kjennetegnes av oppstarter med kollektive instruksjoner og målformuleringer, samt oppsummering av læringsøkten.

Elevmedvirkning

I rektors analyse av egenrevisering blir det påpekt at personalet har hatt ulik forståelse av og mening om hva elevmedvirkning innebærer.

Under prinsipper for opplæringen i kunnskapsløftet står følgende om elevmedvirkning:¹

”Elevmedvirkning innebærer deltakelse i beslutninger som gjelder egen og gruppens læring. I et inkluderende læringsmiljø er elevmedvirkning positivt for utviklingen av sosiale relasjoner og motivasjon for læring på alle trinn i opplæringen. I arbeidet med fagene bidrar elevmedvirkning til at elevene blir mer bevisst egne læringsprosesser, og det gir større innflytelse på egen læring. Eleven

¹ Kunnskapsløftet 06, Prinsipper for opplæring s33

skal kunne delta i planlegging, gjennomføring og vurdering av opplæringen.... Hvor omfattende medvirkningen vil være, og hvordan den utøves, vil variere blant annet i forhold til alder og utviklingsnivå. Elevmedvirkning forutsetter kjennskap til valgmuligheter og deres mulige konsekvenser."

Det fremkommer gjennom dokumentasjon at lærerne selv mener at de har blitt bedre på dette. I rektors analyse sier hun at elevmedvirkning i stor grad er knyttet opp mot vurdering av elevenes eget arbeid (egenvurdering og elevsamtale). Vi så eksempler på egenvurdering på arbeidsplaner. Elevene forteller at lærerne ber dem vurdere eget arbeid og faglig utvikling ved bruk av "to stjerner og ett ønske". I intervjuene kom elevene med få eksempler på reel medvirkning i forhold til egen opplæring. Skolen må få en felles forståelse av hva elevmedvirkning er, og videreutvikle det ved egen skole innen andre områder enn vurdering.

Skolen som lærende organisasjon

Hjem – skole samarbeid

Både foreldre og ansatte opplever Straumen skole som en åpen organisasjon med god takhøyde. Foreldrene ga uttrykk for at de ble hørt og hadde reell innflytelse på skolens drift. De ansatte legger vekt på et godt arbeidsmiljø med høy trivselsfaktor. "Her kan en våge å være seg selv", sa en av de ansatte.

Lojalitet til skolens planer

I intervju med lærerne fremkom det at de hadde god kunnskap om skolens planer. Rektor er opptatt av at planene skal være konkrete, oversiktlige og funksjonelle. For å sikre at planene blir fulgt, blir disse jevnlig tatt opp til refleksjon og evaluering i fellestid. Vårt inntrykk er at skolens planer er levende dokumenter til hjelp i skolens daglige drift, og at de ansatte er endringsvillige og lojale til vedtatte planer.

Systemarbeid

Gjennom satsing på skolering av hele personalet i PALS programmet, har skolen innarbeidet et felles system og praksis som gjennomsyrrer all aktivitet ved skolen. Dette kom tydelig frem i alle intervjuer og observasjoner. En viktig faktor for skoler som ønsker endring av praksis er systemrettet og forpliktende arbeid over tid. Dette mener vi Straumen skole har lykket godt med. Suksessfaktorene i PALS arbeidet er derfor viktige å trekke med seg i arbeidet med annet utviklingsarbeid.

Refleksjon og samarbeid

I analyse av egenvurdering kommer det frem at rektor ønsker å få til en diskusjon om forskjellige tema på et høyere nivå i personalgruppa. Kursing og erfaringsutveksling mellom de ansatte i fellestid og teamtid er grep som brukes for å skape felles forståelse og økt kunnskap. Det ble bekreftet i intervjuer av ansatte og foresatte at skolens ledelse har sterkt fokus på læring og utvikling av gode systemer og planer.

Felles forståelse

Gjennom dokumentasjon, intervju og observasjoner opplever vi at skolens personale har en felles forståelse av tilpasset opplæring. Lærerne vektlegger mestring, differensierte planer og oppgaver, variasjon og tydelige læringsmål som viktige elementer. Dette så vi gode eksempler på.

Felles profil og praksis

I skolens dokumentasjon og intervju med rektor fremkommer det at det er stor variasjon i utforming av planer og dokumenter på trinnene. Dette kan gjøre informasjonen til hjemmene uoversiktlig, noe som ble sagt på foreldreintervju. Elever, foresatte og skole vil ha nytte av at det blir brukt like maler. Enighet om felles maler vil bidra til en felles profil og en likere praksis. Skolen vil gjennom dette fremstå som en mer enhetlig organisasjon.

Kartleggingsrutiner og oppfølging

Et av kjennetegnene på god praksis er å bruke resultater fra kartlegginger og nasjonale prøver for å øke elevenes læringsutbytte. I intervjuer fremkommer det at skolen har gode kartleggings- og oppfølgingsrutiner. Dette underbygges ved dokumentasjon. Kontaktlærer har ansvar for å melde fra til spesialpedagogisk koordinator om elever som befinner seg i risikozonen. Det er utarbeidet en

tiltaksplan for oppfølging av disse elevene. Arbeidet ledes av spesialpedagogisk koordinator sammen med et støtteteam. Skolen har også valgt å sette av en fleksibel ressurs à 4 timer per uke til arbeid med tidlig innsats. Det arrangeres kurs i norsk, matematikk og engelsk ut fra elevenes behov. Disse systemene opplever vi som velfungerende og kvalitetsfremmende i forhold til tilpasset opplæring.

Resultater og læringsutbytte

Små skoler kan være utsatt for store svingninger i elevmassen og resultater på kartlegging. For skolen kan det derfor være vanskelig å trekke noen konklusjoner ut fra statistisk materiale for å vise kvalitet og utvikling på enkelte områder. De har likevel tatt viktige grep for å øke elevenes kompetanse på områder hvor de har hatt dårlige resultater. Systematisk oppfølging av elever i risikozonen og kompetanseheving blant de voksne er gode eksempler på dette.

Nasjonale prøver

Noen av lærerne sier at en for liten del av elevgruppen er på høyeste mestringsnivå. Oversikten over resultater av nasjonal kartlegging i 2009 bekrefter dette. I analysen av egenvurderingen påpekes det at skolens elever har et forbedringspotensial på det faglige området. Rektor sier i intervju at hun ønsker å heve læringsutbyttet beviselig. Enkelte av elevene sier at de får for lite utfordring i noen av fagene. På skoler hvor majoriteten av elevene ligger på middels nivå, kan det være en fare for at undervisningen i for stor grad tilpasses denne gruppen. Det har tidligere i forbindelse med resultat på nasjonale prøver vært planlagt egne opplegg for elever på nivå 3. Disse skulle være sjølgående. Vi har ikke grunnlag for å si om dette er en eksisterende praksis og om det eventuelt har gitt resultater.

Rutiner for elevsamtaler og halvårsvurdering

Vi mener skolen har gode rutiner for elevsamtale og halvårsvurdering. De er i en endringsfase på grunn av kommunens utviklingsarbeid på dette området. Vi velger derfor ikke å utdype dette nærmere i rapporten.

VII Råd om veien videre

Vi vil her peke på områder hvor vi mener skolen har utviklingspotensial. Det er imidlertid skolens oppgave å foreta prioriteringer og gjøre valg i forhold til videre utviklingsarbeid. I rapportens del VI vil en kunne finne andre utviklingsområder/utfordringer som kan være viktige.

Skolen som lærende organisasjon

Et av kriteriene for skolen som lærende organisasjon er muligheten til å lære, reflektere, samarbeide og dele gode erfaringer.

Vi vil utfordre skolen på følgende områder:

1 Systemer for overlevering av kunnskap

Vi opplevde positive holdninger til delekultur i personalet. Likevel mener vi skolen har et potensial til å utvikle dette videre for å sikre god kvalitet på elevenes læring ved fokus på følgende:

- Utvikling av en systematisk delekultur
- Informasjonsflyt mellom lærerne på de ulike trinn ved oppstart av nytt skoleår
- Enighet om felles utforming av planer og informasjon til hjemmene

2 Systemtenkning i arbeidet med PALS modellen

Innføring av nye systemer deles inn i tre faser:

1. Initiering
2. Implementering
3. Institusjonalisering

Det vil alltid være endringer i foreldregruppe, ansatte og elever ved en skole. Dette krever gode systemer som tar høyde for disse variablene. For å få modellen institusjonalisert vil vi utfordre skolen på å utarbeide en plan med fokus på opprettholdelse, videreutvikling og kvalitetssikring i den videre bruken av modellen.

Haugesund, den 24. november 2009

Anne Sveen Vaaga

Kjell Jabjør

Elise Røher